

ÅRSBERETNING 2017

I 2017 fyldte Finansielt Sektorforum for Operationel Robusthed, FSOR, et år. Det glæder mig, at vi – sammen med den finansielle sektor – har fortsat arbejdet med at øge cyberrobustheden i den finansielle sektor. Det er nødvendigt, hvis vi vil indfri FSOR's vision om, at den danske finansielle sektor i 2020 skal være "best in class i Europa til at imødegå truslen fra cyberkriminalitet".

Cybertruslen blev ikke mindre i 2017 – tværtimod. Vi har set en række cyberangreb, der har ramt virksomheder i hele verden, og omkostningerne ved angrebene har været betragtelige. Sværvægtene i dansk erhvervsliv blev også ramt, hvilket med al tydelighed illustrerer, at Danmark ikke går ram forbi.

Derfor har vi i 2017 fortsat det arbejde, der blev søsat i 2016, og vi har taget en række nye initiativer. Vi har bl.a. gennemført endnu en test af det kriseberedskab, vi etablerede i 2016. Og vi har arbejdet intensivt med at blive enige om rammerne for et dansk såkaldt "intelligence-led red team-testprogram". Det er vi nu i mål med, så den danske finansielle sektor bliver – i lighed med Storbritannien og Holland – blandt de første til at etablere programmet og siden hen også gennemføre sådanne red team-test. For at understøtte arbejdet i FSOR tog Nationalbanken i 2017 initiativ til at etablere den første fællesnordiske cyberkonference. Hovedformålet var at skabe et forum for videndeling om cyberrobusthed i den nordiske finansielle sektor. Alt det kan du læse mere om i denne beretning.

En af de ting, der optager mig, er, hvordan vi i FSOR i højere grad kan inddrage og samarbejde med aktører uden for den finansielle sektor. Vi kan ikke se på den finansielle sektor som en øde ø, og

størstedelen af de problemstillinger, som vi beskæftiger os med i FSOR, er også relevant for andre kritiske sektorer og virksomheder i Danmark. Og omvendt kan håndteringen af cyberrisiko i andre sektorer i sidste ende også have indflydelse på cybersikkerheden i den finansielle sektor. Samtidig har FSOR modtaget en række anmodninger fra virksomheder, der gerne vil tættere på arbejdet i FSOR. Det synes jeg, vi skal være åbne over for, og derfor vil vi fra Nationalbankens side i 2018 tage initiativer, der kan føre til, at flere parter får udbytte af arbejdet i FSOR og omvendt.

Jeg er yderst tilfreds med arbejdet i FSOR i 2017 og vil gerne takke FSOR-deltagerne for deres dedikerede indsats. Jeg ser frem til det fortsatte samarbejde i 2018.

Karsten Bilstoft – vicedirektør i Nationalbanken og formand for FSOR

Deltagere i FSOR

Boks 1

- Penge- og realkreditinstitutter: Danske Bank, DLR Kredit, Jyske Bank, Nordea, Nykredit, Sydbank, Spar Nord
- Betalings- og afviklingssystemer: Nets, VP Securities
- Datacentraler: Bankdata, BEC, JN Data, SDC
- Brancheorganisationer: Finans Danmark, Forsikring og Pension
- Myndigheder: Center for Cybersikkerhed, Erhvervsministeriet, Finanstilsynet, Nationalbanken
- Andre: e-nettet, Finansiell Stabilitet A/S, Nasdaq

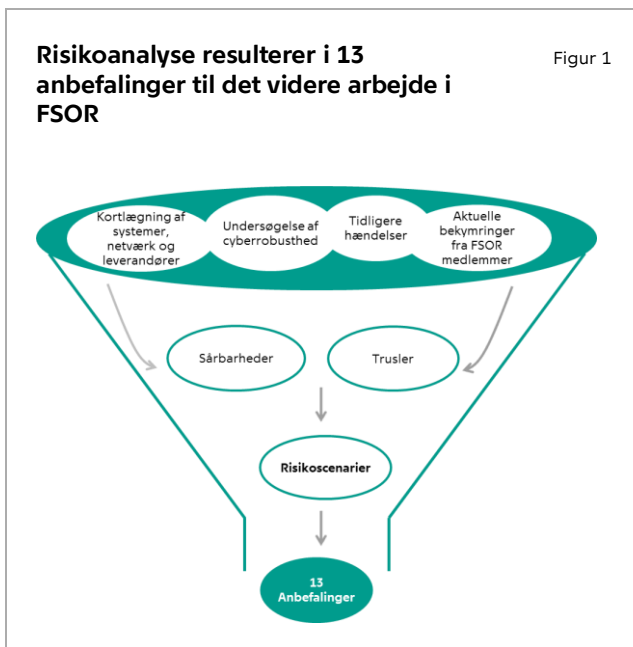
Nationalbanken varetager formandskab og sekretariat for FSOR.

TEST AF KRISEBEREDSKABET

RISK OG KORTLÆGNING

I 2016 blev der indledt en omfattende kortlægning af de mest kritiske forretningsaktiviteter, processer, systemer og aktører i den finansielle sektor. Kortlægningen blev færdiggjort i 2017. Den bidrager til at belyse de gensidige afhængigheder mellem aktørerne i den finansielle infrastruktur og har dannet grundlag for en analyse af risici i infrastrukturen.

I risikoanalysen peges på de scenarier, der vurderes at udgøre de største operationelle risici på tværs af den danske finansielle infrastruktur. Scenarierne er udarbejdet med udgangspunkt i en analyse af mulige sårbarheder og trusler og inddrager bl.a. FSOR-medlemmernes udsagn om aktuelle bekymringer og resultaterne af undersøgelsen af cyberrobustheden fra 2016. Denne – fortrolige – risikoanalyse har resulteret i 13 konkrete anbefalinger, og arbejdet med at følge op på anbefalingerne er nu godt i gang.

FSOR etablerede i 2016 den finansielle sektors kriseberedskab, som skal håndtere alvorlige operationelle hændelser, herunder cyberangreb. Formålet med beredskabet er at sikre en koordineret indsats på tværs af sektoren, så en krises omfang og konsekvenser minimeres mest muligt.

Testen af kriseberedskabet i 2016 førte til en række justeringer, der blev implementeret i foråret 2017. Herefter blev den anden beredskabstest gennemført i efteråret 2017. Testen var en såkaldt skrivebordsøvelse, der simulerede flere alvorlige cyberangreb mod centrale dele af den finansielle infrastruktur. Hovedformålet med testen var, at deltagerne i beredskabet skulle vise, om de ved hjælp af det opdaterede kriseberedskab kunne håndtere de simulerede angreb via samarbejde og koordinering af indsatsen på tværs af sektoren. Testen blev igen ledet af et anerkendt konsulenthus, der præsenterede deres observationer og anbefalinger til yderligere styrkelse af FSOR's kriseberedskab. På den baggrund vil FSOR arbejde videre med at styrke kriseberedskabet.

RED TEAM-TESTPROGRAM

FSOR har i 2017 arbejdet på at blive enige om rammerne for et dansk intelligence-led red team-testprogram for den danske finansielle sektor. Den enighed er nu opnået. Der udestår dog stadigvæk et stort arbejde med at etablere det rammeværk, som red team-testene skal baseres på. De første red team-test forventes gennemført i 2019.

Med et red team-testprogram menes et rammeværk, hvori der er fastsat fælles krav til det testforløb, hver programdeltager skal igennem. Rammeværket sikrer, at alle kerneaktører er underlagt et ensartet minimumsniveau for cybertest og bl.a. får testet kernefunktioner. For hver

programdeltager gennemføres et simuleret cyberangreb mod systemer i produktion, dvs. livetest.

Også ECB er i gang med at udvikle et rammeværk for gennemførelse af intelligence-led red team-test. Det sker med henblik på at sikre konsistens og øge kvaliteten af rammeværket på tværs af landene. Det er en stor fordel for den danske finansielle sektor, da en række af de større danske banker har grænseoverskridende aktiviteter og derfor kan drage nytte af et konsistent rammeværk. Derfor vil ECB's rammeværk også være udgangspunktet for et dansk program.¹

Endelig understreger ECB's arbejde, at hvis FSOR skal leve op til sin ambition om at være best in class, så skal Danmark være blandt de første, der anvender ECB's rammeværk som grundlag for at etablere et red team-testprogram for den danske finansielle sektor.

Citat: Nationalbankdirektør Lars Rohde om etablering af intelligence-led red-team-testprogram i den danske finansielle sektor på Finans Danmarks årsmøde december 2017 Boks 2

"... og vi vil også etablere et såkaldt "intelligence-led red-team testing programme" for den finansielle sektor. Et program som jeg mener, vil være givtigt for den enkelte aktør og for sektoren. Jeg ser det også som en nødvendighed for, at vi kan bevæge os mod at indfri vores vision om at være best in class."

1ST ANNUAL NORDIC CYBER CONFERENCE

Nationalbanken tog i 2017 initiativ til at afholde 1st Annual Nordic Cyber Conference. Hovedformålet med konferencen var at understøtte et af de vigtigste indsatsområder i FSOR, nemlig videndeling. Videndeling om cyberrobusthed er helt afgørende i kampen mod cyberkriminalitet.

Konferencen blev afholdt i samarbejde med de øvrige nordiske centralbanker. De nordiske landes finansielle sektorer er sammenlignelige, og de største finansielle aktører opererer i hele Norden. Derfor er et nordisk perspektiv hensigtsmæssigt.

Konferencen blev afholdt i København i efteråret 2017 med 190 deltagere fra den nordiske finansielle sektor. På konferencen var der fokus på fire hovedområder, nemlig det aktuelle cybertrusselsbillede, hvordan regeringer bør forholde sig til cybertruslen, test af cybersikkerheden og endelig spørgsmålet om regulering af cybersikkerhed.

Konferencen blev vel modtaget, og der er skabt grobund for, at videndelingen om cyberspørgsmål kan blive endnu bedre i den nordiske finansielle sektor. Finland annoncerede på konferencen, at de vil afholde den næste cyberkonference i 2018.

Se indtryk fra konferencen her:

<http://www.nationalbanken.dk/da/finansielstabilitet/fsor/Sider/1st-Annual-Nordic-Cyber-Conference.aspx>

¹ Se mere om ECB's strategi for arbejdet med cyberrobusthed i publikationen "Cybercrime: from fiction to reality" fra juni 2017 ([link](#)).